Chirchiq shahar XTMFMT va TEB tasarrufidagi 8-umumiy o'rtata'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi Rasulova Zumrad Anvarovnaning "Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun ta'lim samaradorligini oshirishda mahorat turlaridan foydalanish "mavzusida tavsiyasi.

Boshlang'ichta'limbolalargaberiladiganumumiyta'limningdastlabkibosqichidir. Bu jarayondabolalaratrof-dunyohaqidagi ilk bilimlarniegallaydilar,o'zlaridamuloqotvaamaliymasalalarborasidagiko'nikmalarinishakllantiradilar. Aynanshubosqichda bola shaxssifatidashakllanaboshlaydi,buesao'znavbatidaboshlang'ichta'limningdavlatvajamiyattaqdirida ham qanchalikmuhimliginibelgilaydi.

Bejizga emas,2013-yilning noyabroyidaxalqta'limivaziriU.I.Inoyatovning "Boshlang'ichta'limsamaradorliginioshirish" bo'yichaqarorlarichiqdi.Buo'znavbatidaboshlang'ichta'limo'qituvchilarioldigakattabirmas'uliyat,o'zishigasidqidildanyondoshishvao'zidagiborbilim,salohiyat,ijobiypotensialniturliqulayyo'llar,usullarorqaliyoshavlodgayetkazishnitaqazoetadi.

Boshlang'ichta'limo'qituvchisibolalarningyoshivapsixologikxususiyatlarinipuxtao'rganganholdata'lim-tarbiyasamaradorliginioshirishustidatinimsizizlanishi,bormahoratiniishgasolishilozim. Mahoratningo'zinima?

Mahorat- o'qituvchiningijodkorlikdarajasidir.Mahorat 4 turgabo'linadi:

1.O'qituvchiningo'quvchilarbilano'zarota'sirnitashkiletishdarajasi. Ya'ni,o'qituvchiningo'quvchilarjamoasibilanqulay,pozitivhamkorlikmuhitini,psixologikauraniyarataolishdarajasi. Masalan,darsniochiqchehrabilan,bolajonlarimbarchangizsog'lommisiz? Omonmisiz?Bilimolishga,yangidan-yangiqiziqarlima'lumotlarniolishgatayyormisiz?... kabirag'batomuztashbehlarbilanboshlash.

2.Optimallashtirishdarajasi.
Ya’ni,bilimolishniturlimetod,texnologiyalardanunumli, sinfo’quvchilarininginteleknualsalohiyatidankelibchiqqanholdaqulaylashtirish,ulardanmohirlikbilanfoydalanishdir.
Masalan,matematikada 10 likdano’tibayirishnio’rgatishda “qo’shninikigayordamso’rabchiqamiz,ya’niqarzso’raymiz”debtushuntiramiz.Aynivaqtdatarbiyaviydaqiqao’tkazib,matematikadaqarzolibqaytarmaslikmumkin,hayotdaesaolganqarzlarnio’zvaqtidaqaytarishinsonningibratlifazilatlaridanekanliginitushuntiribo’tishimizlozim.
Manashundayhayotiymisollar,solishtirishlarorqalimavzuniyaxshiroqanglashgaerishishimizmumkin.
3.Evristikdaraja.
Ya’ni,o’quvchilarbilanjonlimuloqotsharoitidaularuchunqulayijodiyimkoniyatlaryaratiladi. Buni “Pushtibodring” misolidatushuntiraman.Tasviriysan’atdarsiedi,o’quvchilarsabzavotlardanbodringtasviriniishlayotganedilar.
Qatororalabbolalarniishlarinikuzatibyurganimdaorqapartatomondanqattiqkulgueshitildi.Sababinisurishtirsam,o’quvchilarimdanbiriRasulchizganbodringinipushtiranggabo’yabqo’yganigaguvohbo’ldim. Avvaligakulgimkeldi,ammoRasulniko’nglicho’kibqolishidanqo’rqdimvabuo’quvchimningboshqalargao’xshamasligini his qildim. Hali ham kulishdanto’xtamayoyganbolalargaqarataesa: bundayajoyibotlarhayotdauchrabturishini, balkisinfdosho’rtoqlarikelajakdabodringningaynanshundayturiniyaratuvchiselliksioner,yokibiologolimbo’lishimumkinliginiatganimdao’quvchilarRasulgamasxaraemas,balkihavasnazaribilanqarayotganlarinipayqadim.
4.Shaxsiy-mustaqil daraja.Bundao’qituvchio’zsinfiningintellektualdarajasidankelibchiqqanholdao’ziyaratganyangiliklar,uslublardanunumlifoydalanadi.
Ya’nio’quvchilarmustaqilravishdaturliaxborotvositalaridanolganyangiliklari,nou-xaularto’g’risidao’zsinfdoshlarigaso’zlabberadilar,buorqalijamiyat

hayotidavadunyodabo’layotgano’zgarishlardanbohabarbo’lib,o’zdunyoqarashlarinikengaytiribborishgaerishadilar.
Hozirgikundata’limning globalmasalasinima?

1.Nimanio’qitishkerak?(Fannio’qitishkerak, DTSnikafolatlashkerak)
2.Nimauchuno’qitishkerak?(Shaxsnishakllantirishuchun,kattahayotgayo’naltirish-oriyentatsiyaberishushun, boladabilim,ko’nikma,malakalarnishakllantirishuchun,ijodkorshaxsnitarbiyalashuchun)
3.Qandayo’qitishkerak?(Innovatsion,interfaoldarslarorqali, turlisamaralita’limtexnologiyalarigaasoslanib,ulardano’zo’rnidafoydalanganholdao’qitishkerak)

Bugungikungakelib Yan Amos Komenskiyning “Sinf-dars”tizimibizgato’g’rikelmayqoldi.Bizbirqolipgasolingandarslardanuzoqlashishimizlozimliginidavrningo’zitaqazoetayapti. O’quvchilargabo’lganmunosabatimiz ham hamkorlikkaasoslangan,do’stonamuhitnitashkiletishruhidabo’lishilozim. O’quvchihaqida “bilimsiz”,”2chi” deganshoshilinchxulosalarnichiqarmasligimizkerak.Chunki, insondagiintellektualqobiliyatlarba’zandarrovyuzagachiqmaydi.Ba’zanboshlang’ichsinfdabo’sho’zlashtirgano’quvchilaryuqorisinflardaa’lobaholargao’qibketganliklariniko’puchratganmiz. Bu esainsondagiaqliypotensialningkechroqyuzagachiqishidandalolatdir. Maktabda, oddiydarslarda biz qo’yayotganbaholarbunisbiynarsadir. Bu baholaro’quvchilarningsavodxonligini,taqdimetilayotganaxborotlarniqanchaliktezo’zlashtirishi,qabulqilishi,qaytaishlashivaunixotiradasaqlabqolishiniko’rsatadixolos.Shuningdekbubaholardao’quvchiningba’zixususiyatlari:irodasi,qaysarligi,tizimlimehnatgabo’lganlayoqatiaksetadi. Biroq, yuqoriaql-idrokhammadan ham ko’ra,tahlilqilaolish, mantiqiyfikryuritish,axborotolishningyangiyo’llarinikashfetishvaularbilanishlashgabog’liq. O’quvchiningmaktabdaolganbaholaribolaningaqliyqobiliyatinito’liqko’rsataolmaydi. Xulosaqilibaytganda,mustaqilvatanimizkelajagiaqliysalohiyatikuchli, bilimli, mustaqilfikrlaydigantadbirkorvatashabbuskorkadrlargabog’liq.Bundayka

drlaresamaktablarda,aynan biz o’qitayotganboshlang’ichsinflardanboshlabtarbiyalanadi. Shundayavlodnitarbiyalashgamas’ulbo’lgano’qituvchilaresakasbiy,pedagogikmahoratsirlarinitinimsizo’zlashtirishlarilozim.